

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Ontwikkelingen en resultaten	3
2.1.	Geen extra kosten door ontheffing gascontract	3
2.2.	Werken aan de vierde tranche Regio Deal	3
2.3.	Bestuurlijke ontmoetingen	3
2.4.	Bestuurlijk opgaveteams (BOT's) van start.....	4
2.5.	Public Affairs	4
3.	Resultaten per opgave	5
3.1.	Verbonden regio.....	5
3.2.	Productieve regio	7
3.3.	Circulaire regio	8
3.4.	Ontspannen regio.....	9
3.5.	Groene groeiregio	10
4.	Tot slot	11
	BIJLAGE 1 Samenstelling BOT's	12

1. Inleiding

In dit derde kwartaalbericht staan de recente ontwikkelingen binnen de opgaven en rond het regio-bureau van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). U leest allereerst de meest in het oog springende ontwikkelingen en resultaten van dit kwartaal. Vervolgens beschrijven we de belangrijkste resultaten per opgave.

Hoewel een groot deel van het derde kwartaal samenviel met het zomerreces, zijn er mooie resultaten geboekt.

2. Ontwikkelingen en resultaten

2.1. Geen extra kosten door ontheffing gascontract

De GMR faciliteert de gezamenlijke inkoop van gas voor 16 gemeenten. Het nieuwe contract met Eneco gaat per 1 januari 2023 in en richt zich veel steviger dan het oude contract op energiebesparingskansen binnen gemeentelijk vastgoed.

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) vond aanvankelijk, op basis van het vijfde Europese sanctiepakket, dat gemeenten hun lopende contract met Gazprom moesten ontbinden per 10 oktober 2022. De GMR heeft met de voorbereiding van een brief van de wethouders van Arnhem en Nijmegen aan de minister en in tweede instantie een ontheffingsaanvraag, ervoor gezorgd dat er een ontheffing voor die verplichting is verkregen. Dit kreeg uiteindelijk landelijk navolging: Minister Jetten maakte per Kamerbrief bekend dat er een algemene ontheffing tot 1 januari kwam voor partijen met gascontracten met SEFE Energy Ltd (voorheen Gazprom).

Dit betekent dat de GMR tot en met eind dit jaar gebruik blijft maken van het lopende contract en daarna, zoals gepland, de overstap maakt naar Eneco. Daarmee is voorkomen dat de regio onnodig enkele miljoenen extra zou hebben uitgegeven aan de inkoop van gas. Dat lukte, omdat we zorgvuldig hadden uitgezocht dat de financiële connectie van Gazprom Nederland met de Russen inmiddels was doorsneden en er geen opbrengsten naar Rusland vloeiden.

2.2. Werken aan de vierde tranche Regio Deal

In het derde kwartaal werkten we hard aan de propositie van de Regio Deal. Het is een voorstel dat dient als een voorselectie om, als we worden geselecteerd, met het Rijk in gesprek te komen over het sluiten van een Regio Deal om de brede welvaart te verbeteren. Hier is maximaal €40 miljoen cofinanciering vanuit het Rijk voor beschikbaar.

In twee bijeenkomsten met gemeenten en andere partijen en veel bijeenkomsten in kleinere setting zijn de afgelopen maanden programmalijnen en mogelijke programma's en projecten verkend.

Afgelopen weken werd werkelijk een stortvloed aan project- en programmavoorstellen aangedragen door gemeenten, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven. Met deze rijke oogst is een voorstel gemaakt met een verdeling van grofweg €60 miljoen regionale partijen en €40 miljoen cofinanciering vanuit het Rijk. Fantastisch dat zoveel mooie bijdragen zijn aangeleverd voor dit voorstel!

Op 28 oktober is de concept-propositie Regio Deal 'gezonde groene groei' naar de colleges gestuurd voor commentaar. De reactietermijn loopt tot 9 november en dan is het voor ons doorwerken tot het indienen van de propositie op 14 november.

Daarna is het wachten op het besluit vanuit het Rijk dat naar verwachting eind januari wordt genomen. Wordt vervolgd.

2.3. Bestuurlijke ontmoetingen

Na het zomerreces organiseerden we diverse ontmoetingen. Op 14 september kwam het algemeen bestuur (AB) bij elkaar in Wijchen. Nieuw onderdeel op de agenda was een inhoudelijk thema. Door de leden is meerdere keren aangegeven dat zij meer betrokken willen worden bij actuele regionale thema's. Dit keer stond de actualisatie van de Woondeal en bijdrage aan de nationale bouwopgave geagendeerd.

Op vrijdag 30 september vond in Westervoort Regio Ontmoet plaats. Een meer informele samenkomst voor colleges van B&W en gemeentesecretarissen op de vrijdagochtend. Op het programma stond de voortgang van de Regio Deal en de stand van zaken van het Verstedelijkingsakkoord. Een groot aantal (nieuwe) bestuurders was deze ochtend van de partij.

2.4. Bestuurlijk opgaveteams (BOT's) van start

Doordat de vorming van de colleges meer tijd vroeg, bleek het niet mogelijk voor het zomerreces de bestuurlijk opdrachtgevers voor de vijf regionale opgaven te benoemen. Op 14 september kon het AB hiertoe overgaan. De volgende bestuurders zijn door het AB benoemd:

- Groene groei regio   burgemeester Carol van Eert (Rheden)
- Ontspannen regio   burgemeester Agnes Schaap (Renkum)
- Circulaire regio   wethouder Tobias van Elferen (Nijmegen)
- Verbonden regio   wethouder Nermina Kundić (Arnhem)
- Productieve regio   wethouder Nick Derks (Wijchen)

Na de formele benoeming gingen de vijf bestuurlijk opdrachtgevers echt van start met de vorming van hun BOT's. Deze zijn inmiddels samengesteld met regionale bestuurders die binnen de opgave aan de slag gaan met een van de speerpunten. In het bestuurlijk platform van iedere opgave zitten de portefeuillehouders van de achttien gemeenten. In dit platform worden de voortgang van de speerpunten en de activiteiten binnen een opgave gedeeld en besproken. Dit gebeurt in ieder geval op een aantal vaste momenten per jaar tijdens Regio Overleg(t) en zo vaak als de opgave daar om vraagt. In [bijlage 1](#) is de complete samenstelling van de BOT's opgenomen.

2.5. Public Affairs

Den Haag

- Gaven we vanuit de GMR aan Kamerleden input over onze woningbouw- en mobiliteitsopgaven.
- Zijn we met de speerpuntcoördinatoren van alle opgaven in de stukken van Prinsjesdag gedoken. En hebben we binnen twee dagen een analyse van de Rijksbegroting 2023 en Miljoenennota opgesteld.
- Werkten we mee aan de voorbereidingen van de werkbezoeken van maar liefst twee bewindspersonen: Hanke Bruins Slot (Minister van Binnenlandse Zaken) en Rob Jetten (Minister voor Klimaat en Energie). Beiden waren op 10 oktober in de regio Arnhem-Nijmegen.
- Bezochten ambtenaren van IenW tijdens een werkbezoek knelpunten op het spoor in onze regio.
- Maakten we kennis met voor ons nog onbekende Kamerleden die relevant zijn voor onze opgaven.
- Werkten we mee aan de propositie voor de vierde tranche Regio Deal.

Brussel

- Werkten we aan de positionering van InnoFields / Soil Valley in de 'Soil Deal for Europe'. Dit door gesprekken te voeren met verantwoordelijk contactpersonen bij de Europese Commissie en door aansluiting te zoeken bij het Horizon EU project 'PREPSOIL'. In het kader van de Soil Deal worden komend jaar 100 living labs verspreid over Europa geselecteerd, die met (financiële) ondersteuning uit Europa aan de slag gaan met herstel van de bodembiodiversiteit.
- Is ter voorbereiding op de jaarlijkse European Week of Regions and Cities contact gelegd met de European Cyclists Federation (ECF). Dit is een groot internationaal netwerk, gericht op het stimuleren van fietsmobiliteit in Europa. De gedachte hierachter is om het speerpunt regionaal (snel)fietsnetwerk met steun van de ECF ook (gedeeltelijk) in Europese context uit te voeren.
- Werkten we samen met Oost NL en partners uit Denemarken aan een eerste projectvoorstel voor de Europese uitrol van Smart Energy Hubs. Het doel van dit voorstel is om in Oost-

Nederland en op Europese schaal proeftuinen voor decentrale energieopwekking, opslag en omzetting te ontwikkelen.

- Namen we deel aan enkele panelgesprekken tijdens het Urban Resilience Forum in Athene en konden we daarmee ons Europese netwerk op het gebied van klimaatadaptatie verrijken. Het toonaangevende evenement richt zich op aanpassing aan de klimaatverandering en stedelijke veerkracht.

Duitsland

- Waren we voor het eerst aanwezig bij de Circular Economy Hotspot in Bottrop. Er zijn contacten gelegd met verschillende steden en regio's uit Europa, in het bijzonder met vertegenwoordigers van Stadt Bottrop.
- Verstevigden we onze contacten met het Regionalverband Ruhr verder. En zijn we aan de slag gegaan met het plannen van verdere uitwisseling op de onderwerpen klimaatadaptatie, groen-blauw raamwerk en circulaire bouw. Deze uitwisseling vindt in november van dit jaar plaats.

Niet onvermeld mag blijven dat in september Arnout Smit, na zes jaar, vertrok als adviseur Public Affairs bij de GMR en dat hij nu aan de slag is bij Liander.

3. Resultaten per opgave

3.1. Verbonden regio

Gebiedsgerichte corridors

A12 alliantie

In opdracht van het ambtelijk kernteam (provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, GMR en Regio Achterhoek) voerde bureau Moventum gesprekken met stakeholders vanuit overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. Gesproken is over nut, noodzaak en toegevoegde waarde van een alliantie, welke mogelijkheden (of niet) zij zien voor verdere samenwerking en eventueel welke samenwerkingsvorm. Moventum destilleert nu conclusies en aanbevelingen hieruit. Het is de verwachting dat de eerste resultaten in het vierde kwartaal worden besproken.

Spoor

We maken ons zorgen over het spoordossier. Niet alleen hebben wij een continue inzet op de lobby voor de spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (voorheen A12 spoorcorridor), maar zien we ook problemen op bijvoorbeeld de Maaslijn. ProRail heeft de aanbesteding elektrificatie stopgezet en het is nog onduidelijk wanneer en op welke manier dit wordt doorgezet. Dit is aanleiding geweest om, samen met onze regionale partners vanuit de Noord-Brabant en Noord-Limburg, aandacht hiervoor te vragen met een brief aan de provincie Limburg. Ook hebben we samen met de Oost-Nederland partners aandacht gevraagd voor de ongewenste afschaling van de dienstregeling van de NS.

We hebben de regie genomen om de ketensamenwerking tussen de verschillende beheerders van infra (weg, water en rail) te versterken. Het proces is gericht op de afstemming tussen projecten die over drie tot zeven jaar gaan spelen (tactisch assetmanagement). Een unieke aanpak die uitgewerkt wordt voor het gebied ten zuidwesten van Nijmegen/Maas-Waal kanaal en waarmee we hopen de overlast voor onze inwoners bij werkzaamheden te verminderen.

Gedrag en Duurzame Mobiliteit

Veel wegen en spoortrajecten waren deze zomer afgesloten door werkzaamheden. Inwoners en organisaties die willen weten waar er gewerkt wordt en welke omleidingsroutes en reisalternatieven er zijn, kunnen sinds augustus terecht op de website wegwerk.slimschoononderweg.nl van ons programma Slim & Schoon Onderweg. De werkzaamheden zijn nodig om de regio Arnhem-Nijmegen goed bereikbaar te houden. Voor weggebruikers was er tot nu toe niet één website waarop informatie over alle werkzaamheden van alle wegbeheerders te vinden was. Sommige werkzaamheden worden

uitgevoerd door Rijkswaterstaat, andere door gemeenten, provincie of ProRail. Informatie was daardoor versnipperd en dus niet gemakkelijk vindbaar voor inwoners en organisaties. De website bundelt en visualiseert de informatie.

A12 Drukke alert

Een van de projecten uit het regionale programma Slim & Schoon Onderweg is de A12 drukke alertmeter. De A12 tussen Arnhem en de Duitse grens is erg druk en er staan regelmatig files. Om reizigers beter voorbereid op weg te laten gaan is in september de A12 Drukke alert geïntroduceerd. Mensen die zich hiervoor aanmelden, ontvangen een gratis sms-bericht als er de volgende dag meer drukte dan normaal wordt verwacht. Of als er werkzaamheden zijn. Met deze informatie kunnen automobilisten hun reis aanpassen. Door bijvoorbeeld thuis te werken, hun vertrektijd aan te passen of een ander vervoermiddel te kiezen. De alert is een van de middelen waarmee ons project A12 Slim Reizen weggebruikers wil stimuleren om over hun reis na te denken en te helpen om op een andere manier hun bestemming te bereiken. De alert is gekoppeld aan een interactieve kaart waarop de drukteverwachting voor vandaag en morgen is te zien.

Ook konden bedrijven van 18 april tot 30 september meedoen met de FietsChallenge A12, dé fietsactie speciaal voor werknemers en andere woon-werkreizigers in en rondom de Liemers en het centrum en oosten van Arnhem.

Fiets

Snelfietsroute VeluweWaalpad

In juli zetten de wethouders van Overbetuwe, Renkum, Nijmegen, Arnhem en Lingewaard samen met gedeputeerde Witjes van de provincie Gelderland hun handtekening onder het plan voor een nieuwe lange snelfietsroute, het VeluweWaalpad. Er is veel ambitie en commitment om samen op te trekken. Het plan staat in het ambitiedocument 'VeluweWaalpad, Verstedelijking op de fiets'. Het tekenmoment is een uitvloeisel uit het Bestuurlijk Overleg A325/N325 uit juni 2022, waarin is afgesproken dat het VeluweWaalpad een van de tien maatregelen is die wordt uitgewerkt voor de Gebiedsaanpak. Samen met de provincie gaan we een aanpak opstellen, de route verkennen en toewerken naar een ontwerp en begroting voor de hele route in 2023.

Snelfietsroute Arnhem Huissen

De snelfietsroute Arnhem Huissen is een van onze vier kansrijke snelfietsroutes. De afstanden zijn zeer goed per fiets te doen, alleen ligt er nu geen hoogwaardige fietsroute. Daar willen we (regio, Arnhem en Lingewaard) verandering in brengen. Daarom is het afgelopen half jaar een uitwerking gemaakt voor de twee routes, inclusief een voorlopig schetsontwerp. Deze is nu opgeleverd en wordt verder uitgewerkt. Met de provincie overleggen we hoe dit plan past in de provinciale fietsopgave, ofwel hoe we tot realisatie kunnen komen. Dit mede door de kansen om veel korte autoritten te voorkomen en zo de Pleyroute te ontlasten. Arnhem Huissen is een van de maatregelen uit de Gebiedsaanpak A325/N325.

Snelfietsroute Wijchen Oss

Er is een concept korte termijn aanpak A50, waarin deze snelfietsroute is benoemd als ondersteuningsproject. De provincie Gelderland is verzocht om bij te dragen en samen met ons een plan van aanpak te maken.

Bijdrage provincie voor snelle fietsroutes 2023

In de zomer is met de provincie gesproken over de aanpak en financiering van snelle fietsroutes in onze regio. In een gezamenlijk voorstel is gekeken welke projecten hiervoor in aanmerking komen. Voorwaarden zijn dat het snelle fietsroutes zijn en dat de projecten in 2023 ten uitvoer worden gebracht. Op basis van een uitvraag in de regio zijn meerdere projecten opgehaald en besproken met de provincie. En is een positief advies afgegeven voor een bijdrage van €5 tot 6 miljoen. Daarmee kunnen we serieus vooruit, ook omdat deze middelen eerder niet beschikbaar waren. Vanuit de regio gaan we nu aan de slag om het in gang te zetten en alle benodigde informatie aan te leveren.

BOD

We nemen als regio deel aan het onderzoek Bicycle Oriented Development (BOD), in samenwerking met BUAS (Breda University and Applied Sciences) en Tour de Force. Dit is een data-driven onderzoek naar de fietsbereikbaarheid van de stedelijke voorzieningen in onze regio en hoe we de fietsbereikbaarheid kunnen verbeteren. Dat doen we in eerste instantie voor de vier gemeenten in het middengebied. We werkten de laatste periode aan de digitalisering van ons fietsnetwerk en de koppeling aan data over snelheid. Alles is ingevoerd en de 'runs' kunnen starten. Eind september zijn in een werksessie de resultaten van het onderzoek toegelicht. Op basis daarvan en de ideeën over verdere uitbouw van ons netwerk, kunnen we verbetervoorstellen maken. Ook gekoppeld aan de harde en zachte woningbouwplannen. Het onderzoek gebruiken we om nieuwe investeringsplannen te onderbouwen en mogelijk te bespoedigen.

Verkeersveiligheid

SPV tweede tranche

We ondersteunden gemeenten bij de voorbereiding van mogelijke subsidieaanvragen. Het Rijk heeft een regeling open staan voor verkeersveiligheidsprojecten. In grote lijnen zijn de volgende voorwaarden aan de tweede tranche verbonden:

- elke aanvrager dient één aanvraag in waarin alle gewenste maatregelen worden genoemd;
- een aanvraag voor een rijksbijdrage wordt uiterlijk 1 oktober 2022 ingediend.

Hubs & Knooppunten

Wij leverden dit kwartaal twee verkenningen op. De eerste is een uitwerking naar een drietal hubs in en rond Arnhem en station Arnhem-Zuid. Deze verkenning wordt nu samen met de gemeente Arnhem en de provincie besproken qua vervolgproces. Kijkend naar alle vier de hublocaties is het advies om in eerste instantie in te zetten op het ontwikkelen van de locaties Waterberg en Arnhem-Zuid. Arnhem-Zuid is kansrijk vanwege de verstedelijkingsopgave. De Waterberg zien wij als potentiële hub voor mobiliteit en de dagelijkse files op de Apeldoornseweg stad inwaarts. Ook zien we potentie voor het ontwikkelen van de locatie IPKW. Dit o.a. door de verstedelijkingsopgave en de mogelijkheid van de hub als dubbelgebruik; zowel voor IPKW als voor de aangrenzende woningen. Daarnaast is er een groot potentieel aanwezig bij het Gelredome. Rondom Gelredome zijn echter ontwikkelingen, die de beschikbare gronden nog onzeker maken.

De tweede verkenning die is opgeleverd is Zevenaar-Oost. Ook hier liggen kansen. De uitwerking resulteert in een rapportage, met daarin de potentie van Zevenaar-Oost als regionale hublocatie en de randvoorwaarden om de locatie verder te kunnen ontwikkelen tot mobiliteitshub. Door de ontwikkelingen in en rondom Zevenaar-Oost leent deze locatie zich erg goed voor de realisatie van een mobiliteitshub. De bereikbaarheid met het openbaar vervoer moet wel verder worden uitgewerkt. Samen met de gemeente en de provincie kijken we naar het vervolgproces.

3.2. Productieve regio

Economie van de Toekomst

Afgelopen jaar hebben we samen met een grote groep stakeholders gewerkt aan een economisch profiel voor 2040; hoe willen we dat onze economie er dan uitziet? En welke ruimteclaims brengt dat met zich mee? De adviesbureaus Buck Consultants International en Ecorys helpen ons daarbij. Om vanuit economie een bijdrage te kunnen leveren aan de Verstedelijkingsstrategie en om koers te bepalen voor de regionale agenda, is dit traject van groot belang. Een eerste concept is nu besproken met de nieuwe bestuurders. Er zijn de komende maanden nog enkele belangrijke keuzes te maken. Op dit moment zijn we bezig de rode draden te vertalen naar een concrete ruimtevraag: wat hebben we aan m² nodig voor onze economie op de langere termijn en waar moet dat landen?

Vergroening bedrijventerreinen opgenomen in programmalijs Sterke bedrijvigheid Regio Deal

In het vorige kwartaalbericht kon u al lezen over een financiële bijdrage van de provincie voor het vergroenen van bedrijventerreinen. Hierbij wordt gewerkt aan projecten gericht op klimaatadaptatie en vergroenen van werklocaties, die bijdragen aan vermindering van hittestress en wateroverlast en

vasthouden van water, bevorderen van de biodiversiteit en die bijdragen aan de gezondheid en het werkplezier van werknemers. Het project is ingebracht bij de Regio Deal om meer impact teweeg te brengen.

Van een Human Capital Agenda naar een Human Capital Akkoord

Begin 2022 is de Human Capital Agenda vastgesteld door de GMR, The Economic Board (TEB) en de provincie Gelderland. Deze werken we uit in een Human Capital Akkoord. Eind dit jaar moet het Human Capital Akkoord klaar zijn voor besluitvorming. Om de speerpunten vanuit de agenda inhoud te geven en beweging te realiseren, zijn werktafels opgezet. Dit zijn enthousiaste triple helixgroepen die inzicht geven in lopende projecten, verbindingen legt tussen projecten, zoekt naar nieuwe regionale initiatieven en naar mogelijke financieringsbronnen. Zij leveren input voor een meerjarig programma, dat wordt opgenomen in het Human Capital Akkoord. Eind september zijn alle deelnemers bij elkaar gekomen voor een kennismakingsbijeenkomst en een werksessie met hun eigen werktafel. Hier is het werkplan besproken.

Tijdens de bestuurlijke bijeenkomst op 19 oktober zijn bestuurders geïnformeerd over de stand van zaken van het akkoord en gingen we met de bestuurders in gesprek over de doelen en ambities. We streven ernaar dat eind dit jaar het akkoord is afgerond en het eerste kwartaal van 2023 te gebruiken voor besluitvorming binnen de GMR, TEB en provincie.

Start Toekomstbestendig Ondernemen

De eerste ronde van het lesprogramma Toekomstbestendig Ondernemen voor MKB'ers is gestart. Samen met ondernemers kijken we naar vragen als: mijn bedrijf groeit, hoe ga ik hiermee om? Heeft mijn bedrijf nog de juiste bedrijfsvoering? Of hoe word-of-blijf ik klaar voor de toekomst? Het programma bestaat uit zes groepssessies en daarna gaan ondernemers 100 dagen aan de slag met de gemaakte plannen. Daarop volgt een terugkomdag. In de tussentijd krijgen ondernemers begeleiding en coaching. Het programma biedt ruimte voor 75 ondernemers.

Inventarisatie financieel landschap tot €1 miljoen

Binnen het MKB is behoefte aan meer inzicht in de financieringsmogelijkheden tot €1 miljoen. De inventarisatie hiervan, uitgevoerd door KplusV, is bijna afgerond. Binnenkort presenteren we het rapport aan bestuurders en ambtenaren, met daarbij een voorstel voor de vervolgstappen.

Duurzame werklocaties

Voor Duurzame werklocaties hebben we per 1 september tot 1 januari een nieuwe speerpunt-coördinator. De invulling voor deze functie vanaf 2023 is in procedure.

3.3. Circulaire regio

Circulaire bouw en infra

Circulaire infra

Op basis van de tussenevaluatie van het project Circulaire GWW (grond-, weg- en waterbouw) is de beoogde wijziging van de aanpak van het project uitgewerkt en onderbouwd. We stelden een bouwstenennotitie op, die we in het vierde kwartaal voor besluitvorming aan colleges aanbieden.

Circulaire bouw

De eerste inventarisatieronde van het duo aanjagers voor circulair & conceptueel bouwen heeft meer dan 50 bouwprojecten in de regio opgeleverd waar de circulaire impactladder toegepast kan worden. Dat zijn 50 kansen om circulair (en conceptueel) bouwen te versnellen en te meten. Er lijkt dus veel enthousiasme aanwezig te zijn om met circulaire bouw aan de slag te gaan. De komende periode zetten we verdere stappen op weg naar publiek-private samenwerking om circulaire bouw te versnellen.

In september is de tweede ronde van de leerkring conceptueel & circulair bouwen gestart. Beide initiatieven zijn ingebracht in het voorstel voor de Regio Deal.

Grondstoffen en ketens

Quick scan reststromen

RoyalHaskoningDHV heeft de Quick scan reststromen in de regio afgerond naar prioritaire grondstoffen- en afvalstoffenketens. Hierbij is gekeken naar grip op sturing en afzet, kritieke grondstoffen en technische potentie. Daarin is de keuze gemaakt om te starten met vier prioritaire stromen: zonnepanelen van particulieren, zonnepanelen van publieke gebouwen, luiers en incontinentiemateriaal uit de zorg en niet-specifiek ziekenhuisafval.

In het voorstel voor de Regio Deal zijn enkele projecten van circulaire grondstoffen en ketens ingebracht.

Circulair inkopen

De bouw van een platform - en daarmee een netwerk voor samenwerking door inkopers om circulair en toekomstbestendig in te kopen - is gestart. Het gaat bijvoorbeeld om bedrijfskleding, catering, kantoorinrichting, bouw, kantoorartikelen, groenvoorziening en ICT (GWW en energie maken geen onderdeel uit van dit kennisplatform).

Water en klimaatadaptatie

Met input uit een kennissessie en enkele gesprekken met regionale stakeholders is een concept-startnotitie opgesteld. Het concept is voorgelegd aan de speerpuntgroep en de opmerkingen verwerken we nu.

Daarnaast zijn stappen gezet om te verkennen hoe met andere organisaties samengewerkt kan worden. Vanuit Water en Klimaatadaptatie is ook gewerkt aan meerdere projectvoorstellen voor de Regio Deal.

Energietransitie

Voortgang Regionale Energiestrategie (RES)

Er is hard gewerkt aan de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor PlanMER (Milieu-EffectRapportage). Deze ligt na bespreking in het bestuurlijk platform Circulaire regio nu klaar voor besluitvorming in colleges van B&W en daaropvolgend de agendering in gemeenteraden. De PlanMER geeft een stevige objectieve basis voor de beoordeling van milieu-aspecten van grote duurzame energieprojecten in de regio.

De RES-organisatie heeft drie (deel)vacatures opnieuw kunnen invullen, waardoor de organisatie weer op sterkte is.

Regionaal Expertiseteam Energie (REE)

Bedrijven en instellingen in de GMR hebben een behoorlijk aandeel in de CO₂-uitstoot in de regio. In het Klimaatakkoord spraken overheid en bedrijfsleven samen af om in 2030 49% CO₂ te besparen. Er is bekeken of een expertiseteam energie voor bedrijven kan bijdragen aan bedrijven in de regio bij hun streven het bedrijf toekomstbestendig te maken, zodat de doelen voor CO₂-reductie gehaald worden. Om de behoefte te onderzoeken is een enquête gehouden onder medewerkers van de 16 gemeenten van de GMR en zijn er gesprekken gevoerd met 21 organisaties. Daarnaast zijn een aantal voorbeelden in het land en in de regio bestudeerd, om te zien wat de mogelijkheden zijn en waar we op moeten letten.

Uit het onderzoek kwam de behoefte aan een proactieve, op de uitvoering gerichte, vorm van ondersteuning aan ondernemers. Conclusie was ook dat de energievraagstukken waar ondernemers mee zitten, anders zijn dan de vraagstukken van bewoners. Er is specialistische hulp nodig, gericht op ondernemers. Dit is momenteel niet voorhanden bij de gemeenten of de omgevingsdiensten.

In het vierde kwartaal is besluitvorming gepland. Daarbij is de hoofdvraag of er voldoende draagvlak is voor de oprichting van het Regionaal Expertiseteam Energie.

3.4. Ontspannen regio

Groen-blauw raamwerk

Het groen-blauw raamwerk is opgeleverd: een rapport met kansen voor versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie in de GMR. Daarbij is ook gekeken hoe we deze kansen kunnen

verbinden met andere ontwikkelingen die ruimte vragen. Denk bijvoorbeeld aan het combineren van maatregelen voor klimaatadaptatie en herstel of ontwikkeling van natuur. Keuzes worden in het groen-blauw raamwerk nog niet gemaakt. Het groen-blauw raamwerk vormt wel de onderlegger voor de keuzes die we met elkaar moeten maken over het gebruik van onze ruimte. Het is dan ook belangrijke input geweest voor de bouwsteen leefomgeving van de Verstedelijkingsstrategie. De kansen die in het rapport zijn benoemd, zijn opgenomen in de vijf gebiedsuitwerkingen. De komende tijd communiceren we over dit rapport. En we werken de belangrijkste kansen die zijn benoemd verder uit: wat is de status van deze ontwikkelingen? Wie zijn hier al bij betrokken? In hoeverre is er draagvlak en mogelijk zelfs al financiering?

Een onderzoek dat nauw samenhangt met het groen-blauwe raamwerk is het onderzoek naar de verhaallijnen in onze regio. Dit laatste is bijna afgerond. De wethouders recreatie & toerisme spraken op basis van een concept van het onderzoeksrapport af om samen op te trekken om de verhalen van de regio nog beter te vertellen. Dat betekent overigens niet dat we alles op regionaal niveau gaan doen. Veel gebeurt al en blijft gebeuren op het niveau van de subregio's en de gemeenten. Maar het bepalen van de ambities, het houden van overzicht en de coördinatie van alles wat er speelt, doen we samen. Een concrete start hiermee maken we met de verhaallijn Romeinen en de Romeinse Limes. We brengen alle partners en initiatieven op dit vlak bij elkaar. Zo versterken we elkaar en vertellen we het verhaal van de Romeinen in onze regio op een goede en eenduidige manier. Hiervoor maken we een masterplan.

Cultuur

Binnen het speerpunt Cultuur werken we hard aan het uitvoeringsplan van het Transformatievoorstel Cultuur. Binnenkort worden de eerste resultaten zichtbaar. Daarnaast verkennen we of we ons kandidaat willen stellen als culturele hoofdstad 2033. Dit kan helpen om onze opgaven verder te brengen. Of dat ook zo is en hoe de regio daar tegenaan kijkt, bekijken we in de verkenning.

Bruisende binnensteden, krachtige kernen

Op 10 oktober zijn bestuurders en centrummanagers bij elkaar gekomen over het thema Bruisende binnensteden, krachtige kernen. Op basis van een eerste analyse van onze kernen, spraken de deelnemers met elkaar hoe zij hiervoor in regionaal verband willen samenwerken. Een interessante en vruchtbare bijeenkomst. In het volgende kwartaalbericht komen we terug op de uitkomsten en wat dit betekent voor onze regionale samenwerking.

3.5. Groene groeiregio

Versnellingsopgave

Het afgelopen kwartaal stond in het teken van prestatieafspraken die Rijk en provincies maken over de Nationale Woon- en Bouwagenda. Hiervoor keken in de regio met alle gemeenten naar de woningbouwplanning tot 2030 (een zogenaamde realitycheck) en spraken met elkaar over betaalbaarheid in de nieuwbouwplanning. Ook stelden we een aanpak op om de Woondeal eind dit jaar te actualiseren en zijn diverse ambtelijke en bestuurlijke gesprekken hierover geweest of staan gepland. Dit moet eind dit jaar leiden tot een geactualiseerde Woondeal.

Ook is de tweede ronde Flexpool gestart. Daarmee ondersteunen we gemeenten met (externe) expertise voor moeilijke gebiedsontwikkelingen om deze daarmee vlot te trekken. Hiervoor ontvingen we een (flinke) subsidie van provincie Gelderland. We trekken hierin samen met het Versnellingssteam van Gelderland op. We zijn gestart met het benaderen van gemeenten die in de eerste ronde van de Flexpool niet zijn 'bediend'. Vervolgens stellen we een aanvraag voor alle gemeenten open.

Inmiddels zijn binnen het speerpunt woningbouwversnelling twee nieuwe regisseurs gestart:

- [Een regisseur Wonen en zorg en speciale doelgroepen](#). Deze aanjager gaat aan de slag om gemeenten te helpen bij het versnellen van wonen-zorg projecten en is een verbinder tussen de 'zorg en wonen'-wereld. Bestuurlijk is besloten om mee te doen met de koploper-regio Thuis voor iedereen. Hiermee ontvangen wij subsidie van het Rijk om alvast aan de slag te

gaan met visie op wonen en zorg in de regio. Gemeenten worden verplicht zo'n visie op te stellen.

- Een regisseur voor huisvesting van internationale medewerkers. Deze aanjager gaat in overleg met de gemeenten zorgen voor borging van het al opgestelde beleidskader arbeidsmigranten en daaraan vervolgens uitvoering geven. Denk aan het maken van een uitvoeringsplan en convenant met de markt. De regisseur start met een ronde langs de gemeenten om kennis te maken en op te halen waar behoeftes liggen op dit thema.

Bij de opgave Circulaire regio heeft u kunnen lezen dat wee aanjagers met het speerpunt conceptueel en circulair bouwen zijn gestart.

Verstedelijkingsstrategie en Groene Metropool 2120

Er is hard doorgewerkt aan de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (VS ANF). Het eerste deel van de VS ANF is in het najaar van 2021 vastgesteld. Op dit moment ligt bij de gemeenteraden deel twee ter besluitvorming voor. Dit bestaat uit de gebiedsuitwerkingen en een hoofdstuk hoe we vervolgens met de Verstedelijkingsstrategie gaan werken. Voor de gebieden zijn gecombineerde raadsessies georganiseerd. Dat heeft geleid tot een onderzoeksopgave per gebied, die we vanaf het najaar en volgend jaar uitwerken tot gebiedsprogramma's. Gebiedsoverstijgende investeringen agenderen we vervolgens en we bundelen dit in een zogenaamd Novex- of verstedelijkingsprogramma.

Tegelijkertijd is er een VS-akkoord opgesteld dat nu bij de colleges in onze regio en in de Regio Foodvalley ligt. De bedoeling is dat het akkoord tijdens het BO MIRT (Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) op 10 november wordt vastgesteld. Met dit akkoord borgen we de uitgangspunten en maken we afspraken over langjarige samenwerking. Dit akkoord is breed en gaat ook over de bouwstenen, zoals leefomgeving, economie en mobiliteit. Daarmee hebben de afspraken ook grote invloed op de andere opgaven binnen de GMR. Bijvoorbeeld als het gaat om het starten van een MIRT onderzoek A12, de corridor Arnhem-Nijmegen of de uitwerking van het groen-blauwe raamwerk.

Voor het BO MIRT zijn er afspraken voorbereid over investeringen in de benodigde regionale mobiliteit. Hiervoor is een aanvraag voorbereid (gezamenlijk door Groene groei en Verbonden regio) en over de (ontsluiting van) grootschalige woningbouwgebieden Arnhem Oost en Nijmegen Stationsgebied/kanaalzone.

Er zijn diverse versnellingslocaties aangemeld voor financiering uit het mobiliteitsfonds van het Rijk. Dit heeft tot diverse succesvolle projecten geleid. Wijchen en Zevenaar gaan voor de tweede ronde. Hiervoor zijn aanvragen voorbereid.

Met de provincie hebben we afspraken gemaakt om samen op te trekken bij de 'Ruimtelijke Puzzel' (opdracht van Rijk aan de provincies) en hiervoor de VS te gebruiken, aangevuld met programma's als het Nationaal Programma Landelijk gebied.

We werken aan de voorbereidingen voor een spetterend congres op 24 november. Daarin tillen we ons uit het hier en nu en we werpen een blik op de toekomst op regionale schaal. Samen met de WUR zijn we namelijk een onderzoek gestart naar de GMR 2120. Het gaat over thema's als klimaat, natuur, biodiversiteit, verstedelijking en circulariteit, met bijzondere aandacht voor natuurlijke systemen. Tijdens het congres presenteren wij een eerste blik op de toekomst. [Aanmelden voor het congres Blik vooruit, Groene Metropoolregio 2120 kan hier.](#)

4. Tot slot

Het volgende kwartaalbericht verschijnt eind januari 2023.

Eerdere kwartaalberichten terugzien? Ze zijn te vinden in [onze online bibliotheek](#).

BIJLAGE 1 Samenstelling BOT's

Productieve regio

Gemeente Wijchen	Nick Derks (bestuurlijk opdrachtgever)	
Gemeente Duiven	Huub Hieltjes	(inter) nationale clusters, weklocaties
Gemeente Nijmegen	John Brom	Human Capital
Gemeente Rheden	Ronald ter Hoeven	MKB
Gemeente Zevenaar	Arthur Boone	Logistiek
Gemeente Arnhem	Maurits van de Geijn	Economische monitor

Verbonden regio

Gemeente Arnhem	Nermina Kundić (bestuurlijk opdrachtgever)	Spoor, overge integrale opgaven
Gemeente Overbetuwe	Wijnte Hol	Hoofdwegen - Zuidflank en A325
Gemeente Beuningen	Frans Houben	Programma Slim & Schoon Onderweg
Gemeente Wijchen	Twan Bronkhorst	(H)OV, OV aanbesteding + regiotaxi/vraagafhankelijk OV
Gemeente Nijmegen	Cilia Daemen	Huubs & Knooppunten/Stations
Gemeente Montferland	Jeanette Derksen	Logistiek + circulariteit/klimaatakkoord
Gemeente Heumen	Vincent Arts	Verkeersveiligheid/SPV
Gemeente Lingewaard	Johan Sluiter	Fietsroutes & fietsstimulering
Gemeente Zevenaar	Toon Albers	Hoofdwegen - Oostflank en A12/A15

Circulaire regio

Gemeente Nijmegen	Tobias van Elferen (Bestuurlijk opdrachtgever)	
Gemeente Renkum	Joa Maouche	Circulaire bouw en infrastructuur
Gemeente Overbetuwe	Dimitri Horsthuis-Tangelder	Transitie naar duurzame Energie
Gemeente Westervoort	Hans Sluiter	Grondstoffen en ketens
Gemeente Lingewaard	Maarten van den Bos	Transitie naar duurzame Energie
Gemeente Beuningen	Pascal Cobussen	Grondstoffen en ketens

Gemeente Wijchen	Bea Schouten	Circulaire bouw en infrastructuur
Gemeente Duiven	Gemma Tiedink	Water en klimaatadaptatie
Gemeente Berg en Dal	Alex ten Westeneind	Water en klimaatadaptatie

Ontspannen Regio

Gemeente Renkum	Agnes schaap (bestuurlijk opdrachtgever)	
Gemeente Nijmegen	Noël Vergunst	Cultuur
Gemeente Overbetuwe	René Post	Cultuur
Gemeente Doesburg	Stan Hillenaar	Duurzaam Toerisme en BBKK
Gemeente Beuningen	Alwin Steeg	Duurzaam Toerisme en BBKK
Gemeente Lingewaard	Nick Hubers	Duurzaam Toerisme en BBKK
Gemeente Berg en Dal	Erik Weijers	Groen-blauw raamwerk
Gemeente Westervoort	Jan Derksen	Groen-blauw raamwerk
Gemeente Arnhem	Marco van der Wel	Groen-blauw raamwerk
Gemeente Rozendaal	Ester Weststeijn	Groen-blauw raamwerk
Gemeente Rheden	Dorus Klomberg	Groen-blauw raamwerk

Groene groeiregio

Gemeente Rheden	Carol van Eert (bestuurlijk opdrachtgever)	
Gemeente Nijmegen	Noël Vergunst	Leefomgeving
Gemeente Wijchen	Geert Gerrits	Wonen in balans
Gemeente Beuningen	Sijmen Versluijs	Leefomgeving
Gemeente Arnhem	Cathelijne Bouwkamp	Leefomgeving
Gemeente Overbetuwe	Dimitri Horsthuis-Tangelder	Leefomgeving
Gemeente Rheden	Gea Hofstede	Wonen in balans
Gemeente Zevenaar	Aad van Orden	Leefomgeving

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl